

כח השמיעה - מביא לב מבין!

ההלכה.
ומביא שבירוח חיים' כתב על הפסוק 'שמעו ותחי נפשכם' כי חוש השמיעה - מה שהוא שומע מאדם, תפעול יותר ממה שהוא רואה בספרים.
כי יש מעלה מיוחדת ב'שמיעת האוזן' - לקלוט את צורת אמירת הדברים - כמו שהטעמים בתורה שבכתב מוסיפים בהבנת הענין, כך גם בתורה שבעל פה יש חשיבות לשים לב למנגינה או להדגשה של הנקודה החשובה.
[בדרך צחות מספרים על ילד שסיפר בבית כי המלמד אמר לו שהוא ינשך אותו - ההורים ההמומים התלוננו להנהלה, שפנו למלמד לברר מה אירע?
המלמד פרץ בצחוק - והסביר שהוא ניסה לשכנע את הילד שלא יפחד להשתתף בשיעור, ושאל אותו 'מה, אני ינשך אותך?....! אותו משפט רק עם מנגינה שונה...]
ולכן בברכת אהבה רבה, יש בקשה מיוחדת ויתן בלבנו וכו' לשמוע ללמוד וללמד, כי שמיעה היא דבר שמאוד נצרך ללימוד.

שמה יאמר אדם - היאך אני למד תורה מעתה? תלמוד לומר כולם נתנו מרועה אחד - אל אחד נתנו, פרנס אחד אמרו, מפי אדון כל המעשים ברוך הוא, דכתיב {שמות כ-א} וידבר אלהים את כל הדברים האלה, אף אתה עשה אזניך כאפרכסת, וקנה לך לב מבין, לשמוע את דברי מטמאים, ואת דברי מטהרים, את דברי אוסרין, ואת דברי מתירין, את דברי פוסלין ואת דברי מכשירין. [ג:]

ברש"י כתב - עשה אזניך כאפרכסת. מאחר שכולן לבן לשמים עשה אזניך שומעת ולמוד ודע דברי כולן, וכשתדע להבחין אי זה יכשר קבע הלכה כמותו.
לכאורה מי שמאזין להרבה שיטות - מטמאים, מטהרים, אוסרין, מתירין, פוסלין מכשירין - עלול רק להתבלבל?
הגאון רבי אברהם ארלנגר זצוק"ל מביא מהגר"א שרואים מכאן שאדרבא בזכות ההקשבה - לשמוע וללבן את דברי כולם ברצינות ובסבלנות - יזכה שיהיה לו 'לב מבין' להבחין איך

עצור השכינה על ביטול תורה הוא עצום!

לתאר עד כמה ה' מצטער בצערו של כל יחיד ויחיד מישראל [עי' סנהדרין מו]. ואפילו על חייבי מיתות ביי"ד!
ועם כל זאת הצער העצום על ביטול תורה עולה על כולם! הערך של לימוד התורה יקר עד כדי כך שהקדמת הגלות בשנתיים - נחשבת 'צדקה' כשהיא נעשתה בשביל שלא תשתכח תורה מישראל.
ישיבת ארץ ישראל כל כך חשובה אצל יעקב אבינו - שלא רצה לרדת מצרימה, אפילו אחרי שנודע לו שבנו ממתין לפגוש אותו אחרי עשרים ושתים שנה, עד שה' ציוה עליו.
אבל בשביל קיום התורה בשנות הגלות - היה זה חסד גדול, שהחרש והמסגר הקדימו לגלות ולהכין את התשתית הנדרשת.

ודמע תדמע ותרד עיני דמעה כי נשבה עדר ה' {ירמיה יג-יז} אמר ר' אלעזר שלש דמעות הללו למה? אחת על מקדש ראשון, ואחת על מקדש שני, ואחת על ישראל שגלו ממקומן, ואיכא דאמרי אחת על ביטול תורה, בשלמא וכו', אלא למאן דאמר על ביטול תורה מאי כי נשבה עדר ה'? כיון שגלו ישראל ממקומן אין לך ביטול תורה גדול מזה. [ה:]

בגמרא מבואר שהצער על הגלות היא בגלל הביטול תורה שנגרם ממנה.

הגאון רבי חיים סרנא זצוק"ל מעיר שהרי חז"ל מפליגים

ה' לא מביא לאדם ניסיון - אא"כ הוא יכול לעמוד בו!

מראש מכוון את מהלך הבריאה בצורה שתמיד האמת תוכל להתקיים.
כל תופעה שמתרחשת בעולם, ה' מקדים לה תרופה ונותן את הפתרון מראש, ולעולם לא יגיע ניסיון שאין אפשרות לעמוד בו.
עם כל סיכון שעלול לסחוף, ה' שולח כנגדם איזונים ובלמים - לכלל ולפרט, כדי שנוכל לשמור על עצמנו.
וה' גם נותן בנו אמון שנוכל לעמוד בצפיפות שלו מאיתנו - 'כי טוב ה' לעולם חסדו - ועד דור ודור אמונתו' [תהילים ק], אפילו בדור כדורינו - הוא מאמין בנו שנצליח לעשות רצונו כראוי!

כי קא ניחא נפשיה דרבי יהושע בן חנניה אמרו ליה רבנן מאי תיהו עלן מאפיקורוסין אמר להם {ירמיה מט-ז} אבדה עצה מבנים נסרחה חכמתם כיון שאבדה עצה מבנים נסרחה חכמתן של אומות העולם. [ה:]

מבואר כאן שה' לא נותן לכלל ישראל ניסיון בזמן שאין להם את האפשרות לעמוד בו **הגאון רבי שלמה ולבה זצוק"ל** אומר שגם לאדם פרטי ה' לא מביא ניסיון אא"כ הוא יכול לעמוד בו!

ומסביר שזה מה שאנו משבחים את הבורא בפסוקי דזמרא - 'השומר אמת לעולם' [תהילים קמו ו] שהקב"ה קורא הדורות

איך היצר הצליח להכשיל את ה'דוד דעה' בחטא העגל?

והנורא בהר סיני - נפלו פתאום לבירא עמיקתא של חטא עבודה זרה? סרו 'מהר' מהדרך?
אלא שהיצר עבד בשיטת עבודה מתוחכמת - הוא זרע פחד ובהלה - הביא חושך ואפילה, ערבב את כל העולם, והראה להם את מיטתו של משה - עד שהם אבדו את העשתונות.
מתוך השבר הנוראי הצליח להפיל אותם במהירות, ולא היה צריך את המסלול הארוך של 'היום אומר לו עשה כך'.
לכן על האדם לשמור על עצמו - שאם נקלע לאיזה 'ירידה' ממצבו [ולמי אין ירידות ר"ל!:] יתחזק מאוד לשמור על שיווי משקלו שלא להיכנס לבהלה שעלולה לדרדר אותו לעבר פי פחת!
ויתאמץ להחזיק את עצמו במצב המורכב - שלא תתחזק הנפילה, וכך יש לו תקווה שלאחר הנסיון יצליח לשחזר את מעלותו הראשונה, וגם לשדרג אותה.

רבי הוה נקיט ספר קינות וקא קרי בגויה כי מטא להאי פסוקא {איכה ב-א} השליך משמים ארץ, נפל מן ידיה, אמר מאיגרא רם לבירא עמיקתא. [ה:]

מבואר בגמרא שיש הבדל בין נפילה רגילה - ספר שנפל מהיד לריצפה - לבין דבר שמשליכים ממקום גבוה, שעלול להתגלגל לעומק נמוך יותר - כגודל הפרשי הגובה כך עוצמת החבטה.

הגאון רבי חיים שמואלביץ זצוק"ל שברך כלל נדרש מאמץ ומיומנות מיוחדת כדי להפיל אדם יציב ממקומו.

כמבואר בגמרא שדרכו של היצר לגרור את האדם להתדרדרות רוחנית בתהליך איטי שנמשך לאורך זמן - ולא מפיל אותו בבת אחת.

אך כאשר אדם כבר איבד את שיווי משקלו מכל סיבה שלא תהיה - אפשר להפיל אותו ארצה בקלות יתירה!

ומבאר איך בחטא העגל - דוד דעה שזכו זה עתה לראות את האותות והמופתים באדמת מצרים ובים סוף, והיו במעמד הנשגב